

ESITYS HALLITUSOHJELMAAN

1. Lapsen oikeus tuntea ja ylläpitää suhdetta molempiin vanhempiin on turvattava
2. Huoltoriidan ja huoltokiusaamisen syntyminen ja eskaloituminen on ennaltaehkäistävä
3. Erovanhempien yhdenvertaisuutta rikkovat käytännöt ja lait on korjattava
4. Oikeuskäytännössä käytettävää lapsen edun käsitettä on selkeytettävä
5. Lapsi on suojattava henkiseltä väkivallalta, jota kutsutaan vanhemmasta vieraannuttamiseksi

Toimivia käytäntöjä huoltoriitoihin ei ole. Viranomaisten ennakoasenteet vanhempien sukupuolen mukaan vääristävät turvallisen vanhemmuuden toteutumista erolapselle. Viranomaisten koulutuksen puute, ymmärtämättömyys huoltokiusaamisesta sekä lapsen vieraannuttamisesta rikkovat vanhempien yhdenvertaisuusperiaatetta. Voidaan todeta, ettei olemassa oleva lainsäädäntö ja käytännöt turvaa lapsen oikeuden ja edun toteutumista vanhempien erotessa. Ongelma ei ole pelkästään lainsäädännössä, vaan lisäksi mm. lastenvalvojien, lastensuojelun, lasten psykologien ja psykiatrien sekä oikeustoimen käytännöt ja tietämys asiasta on olematonta. Oikeus- tai sosiaaliviranomaisilla ei ole toimivia menetelmiä, joilla vanhempien erotilanteen vallan väärinkäytökset ja sopimusrikkomukset saadaan loppumaan. Vapaaehtoisuuteen perustuva neuvottelu ja sovittelu ovat usein turhia ja toimivat vallankäyttäjän ajanpeluun välineenä.

LAPSEN VIERAANNUTTAMINEN VANHEMMASTA

Vieraannuttaminen on lapseen vaikuttamista. Sen tarkoituksena on poistaa kohdevanhempi lapsen elämästä liittoutumalla lapsen kanssa. Vieraannuttaja pyrkii manipuloimaan lasta suorasti tai epäsuorasti, jotta lapsi itse kieltäytyy tapaamasta vanhempaa. Vieraannuttamisen aikana lapsi on henkisen painostuksen ja ohjelmoinnin kohteena. Yhteiskunnan tukiverkosta ei ole apua lapselle, vaan selviytyminen jää oman persoonallisuuden sekä kohdevanhemman jaksamisen varaan.

Vieraannutetun lapsen yleisimmät oireet ovat: vihan tunne kohdevanhempaa kohtaan, lisääntynyt hermostuneisuus ja ahdistuneisuus, itseluottamuksen puute, turvattomuuden tunne, perusteettomien pelkojen herääminen, psykosomaattiset oireet, uni- ja nukahtamisvaikeudet,

lisääntynyt stressi, masentuneisuus ja itsetuhoajatukset, syömishäiriöt, kouluvaikeudet, päihteiden lisääntynyt käyttö, pakko-oireet, toistuvat itsesyytökset sekä ahdistus- ja paniikkihäiriöiden lisääntynyt riski.

HUOLTOKIUSAAMINEN

Huoltokiusaaminen on kohdevanhemman vainoamista. Kiusaaja pyrkii alistamaan kohdevanhemman ja mitätöimään hänen vanhemmuuden. Kiusattu vanhempi usein väsy vuosia jatkuvaan lapsen tapaamisten hankaloittamiseen, perättömiin viranomaisilmoituksiin, mustamaalaukseen sekä omiin tapaamistulkintoihin. Huoltokiusaaminen johtaa usein lapsen tapaamattomuuteen tai ”hylkäämiseen”, kun kohdevanhempi väsy vuosia jatkuvaan kiusattuna olemiseen.

EPÄKOHTIEN POISTAMINEN VAATII LAKIMUUTOKSIA SEKÄ UUTTA OHJEISTUSTA

Viranomaisten toimintakäytäntöjen ja asenteiden tulee muuttua. Tavoitteena tulee olla todellisen lapsen edun toteutuminen. Rangaistuksia ja pakkokeinoja tulee voida käyttää tilanteissa, missä lapsen henkistä koskemattomuutta loukataan.

YK:N LASTENOIKEUKSIEN SOPIMUS

- * Suomen tulee saattaa YK:n lapsen oikeuksien komitean suositukset vuodelta 2011 kokonaisuudessaan Suomen lakeihin siten, että ne ovat lapsen oikeuksien ja edun mukaisia ja että niiden lapsivaikutukset on tutkittu.
- * Lapsen oikeuksien artiklassa mainittu lapsen henkinen pahoinpitely (psykykinen kaltoinkohtelu) tulee saattaa lain edessä samaan asemaan, kuin lapsen seksuaalinen hyväksikäyttökin.
- * Suomen tulee ehdottaa YK:n lasten oikeuksien sopimukseen lisäystä, jossa lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta tulee määritellyksi lapsen henkisenä pahoinpitelynä, aivan vastaavasti kuin lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on määritelty.

RIKOSLAKI

- * Lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta on kriminalisoitava. Vieraannuttaminen on lapseen kohdistuva vastaavanlainen rikos, kuin lapseen kohdistuva seksuaalinen pahoinpitelykin.
- * Tapaamisten tahallinen ja toistuva estäminen tulee tuoda rikoslain piiriin, kuten Pauli Kiurun (kok.) lakialoitteessa LA 28/2012 on esitetty. Tapaamisten täytäntöönpanolaki on aivan liian hidas ja tehoton vaikeissa huoltoriidoissa, joissa toinen vanhempi estää lasta tapaamasta toista vanhempaa.
- * Huoltokiusaaminen tulee kriminalisoida vainoamisen muotona. Huoltokiusaamista on mm. toisen vanhemman mustamaalaus, perättömät ilmoitukset viranomaisille sekä toisen vanhemman esittäminen uhkaavana viranomaisille. Huoltokiusaaminen on käytännössä vanhemman vainoamista, joka ei pelkästään aiheita pelkoa ja ahdistusta, vaan voi myös johtaa vanhemmuudesta luopumiseen voimien loppuessa. Kärsijänä on aina lapsi.

HUOLTO- JA TAPAAMISOIKEUSLAKI SEKÄ LASTENSUOJELULAKI

- * Lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta on tuotava huolto- ja tapaamisoikeuslakiin, jossa se on esiteltävä lapsen edun vastaisena toimena, kuten Juho Eerolan (ps.) lakialoitteessa LA 27/2012.
- * Lapsen etu käsitteenä on syytä määritellä uudelleen huolto- ja tapaamisoikeuslaissa ja lastensuojelulaissa. Lakeja tulee tarkentaa siten, että lapsen etua selkeästi rikkovat toimet painavat lapsen etua arvioitaessa. Esimerkkinä tämän kaltaisista toimista ovat esim. lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta sekä kohdevanhemman huoltokiusaaminen.

YHDENVERTAINEN VANHEMMUUS

Vanhempien tulee aidosti olla yhdenvertaisia päätettäessä lapsen asumisesta, huollosta, elatuksesta tai tapaamisoikeudesta. Isien huonoon asemaan sosiaali- ja oikeustoimessa tulee kiinnittää erityistä huomioita sekä vanhempien yhdenvertaisuuden toteutumista on myös valvottava nykyistä paremmin.

KÄRÄOIKEUKSIEN ASiantuntija-AVUSTEINEN SOVITTELU

Sovittelua tulee jatkokehittää, jotta se soveltuu myös vaikeiden huoltoriitojen käsittelyyn. Näissä huoltoriidoissa esiintyy usein lapsen vieraannuttamista vanhemmasta sekä kohdevanhemman huoltokiusaamista. Ehdotamme:

- * Sovittelun tulee olla pakollista, jos vanhemmat eivät pääse sopuun lapsen asioista lastenvalvojalla/kunnan sovittelussa.
- * Sovitteluun tulee päästä nopeasti, laissa määriteltynä aikana.
- * Sovittelun lähtökohtana tulee olla molempien vanhempien säilyminen lapsen elämässä.
- * Sovitteleva tuomari tulee voida määrätä vanhemmat vanhemmuuden soveltuvuusarviointiin.

ESIMERKKI ENNALTAEHKÄISYSTÄ | EROVANHEMMUUSSOPIMUS

On vanhempien tekemä sopimus lapsen odotusaikana tai pian syntymän jälkeen. Sopimus koskisi lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta, jos parisuhde päättyy eroon. Sopimus vastaa malliltaan nykyistä sopimusta lapsen huollosta ja asumisesta. Sopimus voitaisiin hyväksyttävä esimerkiksi lastenvalvojalla. Etukäteen tehty sopimus voi ennalta estää sopimuksettomassa tilanteessa tehdyt väärinkäytökset jotka ovat alkusysäys pitkälle riitakierteelle.